

Suomeen muuttaneet korkeasti koulutetut naiset ja työelämä

Shadia Rask, @ShadiaRask
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

Terveysten ja
hyvinvoinnin laitos

Työterveyslaitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Miten saavutettavissa työelämämme on korkeasti koulutetuille Suomeen muuttaneille naisille?

Tulokulmani aiheeseen

Kuva Veikko Somerpuro

- Tutkimuspäällikkö, THL
- Filosofian tohtori, kansanterveys
- Moninaisesti parempi -hanke
- Tavoitteena syrjimätön työelämä -hanke
- OKM:n korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmatyön ohjausryhmä
- OM:n syrjinnän seurantajärjestelmän asiantuntijaryhmä

Esityksen sisältö

1. Suomeen muuttaneiden naisten koulutus ja työllisyys
2. Miten edistää työelämän yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta?

Suomeen muuttaneiden naisten koulutus ja työllisyys

Terveiden ja
hyvinvoinnin laitos

Työterveyslaitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Huomio naisten kotouttamiseen

- Selvityksen mukaan Suomessa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti maahanmuuttajataustaisten naisten ja lasten kotoutumiseen.

[OECD \(2018\) Working together – Skills and labour market integration of immigrants and their children -arviointi](#)

- Moninaisesti parempi -hanke edistää työelämän monimuotoisuutta ja Suomeen muuttaneiden korkeasti koulutettujen naisten asiantuntijauria.

[Moninaisesti parempi -hanke](#)

Työterveyslaitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Huomio hyviin käytäntöihin

17 vuotta kotona ollut maahanmuuttajaäiti ei osannut lukea – Sitten vantaalainen alakoulu avasi ovensa

Vantaalla maahanmuuttajaäidit pääsevät opiskelemaan suomea lasten kanssa. Alakoulusta äidit jatkavat ammatilliseen koulutukseen, sillä heidät halutaan nopeasti työelämään.

Antti Maatila ja Abshiro Mahamad Cabdulari seuraavat lukuharjoitusta. (KUVA: OUTI PYHÄRANTA / HS)

[HS 30.1.2019](#)

"Suomessa ei noin vain mennä vieraiden ihmisten kanssa puhumaan" – maahanmuuttajaäidit oppivat suomen kieltä yhteisissä tapaamisissa

Maahanmuuttajien kielitaito kehittyy parhaiten arkipäivän tilanteissa. Heinolassa äitien kahvila ylittää kulttuurirajat.

Kotouttaminen 30.9.2019 klo 19.15

Kuva: Tuija Veirto/ Yle

[Yle 30.9.2019](#)

Suomen kieli haltuun toiminnallisen oppimisen mallilla – "Naiset rakensivat lausetta samalla, kun he rakensivat nukkekotia"

Maahanmuuttajanaiset opiskelivat suomea osana kotouttavaa toimintaa. Osa heistä oli luku- ja kirjoitustaidottomia.

Maahanmuuttajat 6.1.09:19

[Yle 6.1.2019](#)

 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Työterveyslaitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Huomio ristiriitaan

Suomeen muuttaneista
25–54-vuotiaista naisista
43 %:lla korkeakoulututkinto.

Viite: Larja L. Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella.
Teoksessa Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. ([linkki](#))

Kattava katsaus tutkimustietoa

- Maahanmuuttajanaيسista töissä joka toinen
- Korkeakoulutus lisää naisten työllisyyttä vain vähän
- Naisten työllisyysaste saavuttaa miehet vasta 15 vuoden Suomessa asumisen jälkeen
- Kaikissa kieliryhmissä naisten työllisyys suomenkielisiä matalampi
- Maahanmuuttajanaisten työllisyys Suomessa Pohjoismaisten matalin

Viite: Larja L. Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Teoksessa Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. ([linkki](#))

Äitiys selittää työllisyysaste-eroa

- Lapsettomien ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyys on lähes kaikissa maaryhmissä äitien työllisyyttä parempi.
- Työmarkkinoille pääsyä vaikeuttaa monet tekijät.
- Korkeasti koulutetuilla naisilla muita paremmat työllistymismahdollisuudet, harvoin koulutusta vastaavaan työhön.

Viite: Larja L. Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella.
Teoksessa Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. ([linkki](#))

Ylikoulutus yleistä – myös suomalaisella tutkinnolla

- **Suomalaistaustaisessa väestössä** ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista **5 % ylikoulutettu**.
- **Ulkomaalaistaustaisista** ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista työllisistä joka viides (**21 %**) **ylikoulutettu**.
- Ulkomaalaistaustaisista työllisistä **miehistä 32%** ja **naisista 27%** arvioi olevansa ylikoulutettu työhönsä.

1. Viite: Larja L, Luukko J. Koulutuksen ja työn vastaavuus. Teoksessa Toivanen M, Väänänen A, Kurki A-L, Bergbom B & Airila A (toim.). Moni osaa! Työpaikkaosaaminen monikulttuurisilla työpaikoilla. Helsinki: Työterveyslaitos; 2018. ([linkki](#))

2. Viite: Martelin T, Nieminen T, Väänänen A, Toivanen M. Työ ja työllistymisen esteet. Teoksessa Kuusio H, Seppänen A, Jokela S, Somersalo L, Lilja E (toim.) (2020) Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi. FinMonik-tutkimus 2018-2019. Helsinki: THL. ([linkki](#))

Ylikoulutus ja syrjintä yhteydessä hyvinvointiin

- Ylikoulutetut kokevat elämänlaatunsa heikommaksi kuin koulutustaan vastaavaa työtä tekevät.

Viite: Rask S, Lilja E, Kuusio H, Larja L, Luukko J. Ylikoulutuksen yhteys terveyteen ja hyvinvointiin. Teoksessa Toivanen M, Väänänen A, Kurki A-L, Bergbom B & Airila A (toim.). (2018) Moni osaa! Työpaikkaosaaminen monikulttuurisilla työpaikoilla. Helsinki: TTL. ([linkki](#))

- Myös syrjintäkokemusten ja hyvinvoinnin välillä selvä yhteys. Ne, jotka kokivat psyykkistä kuormittuneisuutta, raportoivat syrjintää todennäköisemmin kuin ne, jotka eivät kokeneet kuormittuneisuutta.

Viite: Rask S & Castaneda AE. Syrjintäkokemukset ja niiden yhteys hyvinvointiin ja kotoutumiseen ulkomaalaistaustaisessa väestössä. Teoksessa Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. ([linkki](#))

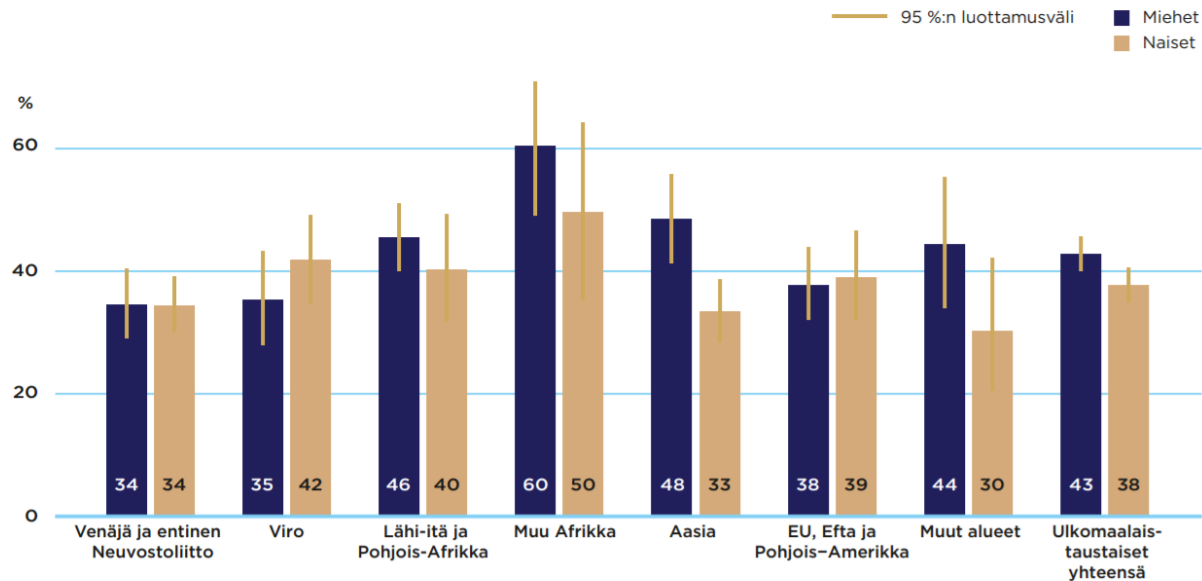
Työllistymisen esteet sukupuolittain (FinMonik)

	Miehet	Naiset
	% (LV)	% (LV)
Kielitaidon puutteet	48,9 (46,0–51,8)	50,3 (47,5–53,2)
Koulutuksen puutteet	22,1 (19,8–24,7)	24,4 (22,0–27,0)
• Ammattia tai koulutusta ei hyväksytty Suomessa	16,4 (14,4–18,7)	20,7 (18,4–23,1)
• Työkokemuksen puute	24,9 (22,5–27,5)	30,0 (27,4–32,7)
• Työnantajien syrjivät asenteet	18,1 (15,9–20,5)	12,8 (11,2–14,6)
Tiedonsaanti työpaikoista	25,7 (23,2–28,3)	23,7 (21,5–26,2)
Vähäiset suhteet kantasuomalaisiin, joilta saisi apua	36,4 (33,7–39,2)	33,9 (31,3–36,6)
Perheenjäsenten kielteinen suhtautuminen	2,3 (1,5–3,5)	1,9 (1,4–2,6)
• Perhetilanne	5,6 (4,4–7,1)	11,4 (9,4–13,8)
• Oma epävarmuus	13,8 (11,9–15,9)	17,3 (15,4–19,4)
Oma terveys	12,6 (10,7–14,8)	14,1 (12,3–16,0)
Ei mitään esteitä	24,9 (22,4–27,6)	22,3 (19,8–24,9)

LV = 95 %:n luottamusväli

1. Viite: Martelin T, Nieminen T, Väänänen A, Toivanen M. Työ ja työllistymisen esteet. Teoksessa Kuusio H, Seppänen A, Jokela S, Somersalo L, Lilja E (toim.) (2020) Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi. FinMonik-tutkimus 2018-2019. Helsinki: THL. ([linkki](#))
2. Viite: Rask S, Castaneda AE, Härkänen T, Koponen P, Bergbom B, Toivanen M, Gould R, Koskinen S. Työttömistä maahanmuuttajista suuri osa on työkykyisiä ja työhaluisia. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 2016;53(1):317. ([linkki](#))

Syrjintäkokemukset työelämässä

Kuvio 2. Syrjintää kokeneiden osuudet taustamaaryhmittäin ja sukupuolittain (%).

- Lähes joka kolmas ulkomaalaistaustainen kokenut eriarvoista kohtelua tai syrjintää nykyisessä työpaikassaan.
- Yleisintä työtovereiden tai esimiesten syrjivät asenteet.

Viite: Rask S & Castaneda AE. Syrjintäkokemukset ja niiden yhteys hyvinvointiin ja kotoutumiseen ulkomaalaistaustaisessa väestössä. Teoksessa [Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019.](#)

Ennakkoluuloja, kategorisoivaa ohjausta

Helsinki | HS Helsinki

Miksei maahanmuuttajista tule lääkäreitä ja opettajia? Monet pitävät somalitaustaisen Salaado Qasimin ammatinvalintaa käsittämättömänä

Yliopistossa opiskeleva Salaado Qasim kyllästyi siihen, että ulkomaalaistaustaisille tarjotaan opinto-ohjauksessa muita useimmin vain ammatillisen tason jatkokoulutusta. Hän perusti yhdistyksen, joka pyrkii muuttamaan tilanteen.

Tilaa jille

[Helsingin Sanomat 29.10.2020](#)

YRITTÄJYYS

2.11.2020 | 9:58

Sote-alan tuore yrittäjä Fadumo Ali taklaa ennakkoluuloja ja haluaa kehittää hoitajien työolosuhteita – "Minua ei saa halpatyövoimaksi"

[Yrittäjät 2.11.2020](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Työterveyslaitos

[Yle 22.10.2019](#)

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Huomio useiden tekijöiden samanaikaiseen vaikutukseen

Kun kotoutuja on kuuro, tavanomainen kotoutumisen edistäminen ei riitä

Joskus kuntaan saattaa saapua kuuro maahanmuuttanut, turvapaikanhakija tai kiintiöpakolainen. Tavanomaisiin kotoutumisen edistämisen käytäntöihin pitää silloin lisätä muutamia asioita. On tärkeää, että myös kuuro tulee kohdelluksi yhdenvertaisesti. Hänellä on oikeus saada maassamme samat palvelut kuin muut maahanmuuttaneet. Hänen tulee saada tieto oikeuksistaan hänelle saavutettavalla tavalla esimerkiksi turvapaikanhakuprosessissa.

Viite: Kotouttaminen.fi-blogi. Marika Rönnerberg, erityisasiantuntija, Kuurojen Liitto ry. ([linkki](#))

Miten edistää työelämän yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta?

Terveys ja
hyvinvoinnin laitos

Työterveyslaitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

1. Monimuotoisuutta edistävä rekrytointi

Keskeiset osat Moninaisesti parempi -kokeilua:

1. Monimuotoisuuslauseke
2. Verkostoissa viestiminen
3. Kielitaitovaatimusten kohtuullistaminen
4. Anonyymi osaamisnäyte
5. Hakijaviestintä

Rekrytointikokeilusta

Kuva Ville Maali / HS

”Hakijoiden joukossa oli 26:ta eri kieltä puhuvia ihmisiä. Palautteissa kiiteltiin THL:ää siitä, että kerrankin tuntui, että oma hakemus otettaisiin tosissaan.”

[Helsingin Sanomat](#): Nimikirjoitus

[Talouselämä](#): Jotain on pielessä, jos työpaikalla ja johtoryhmässä näkyy vain samannäköisiä tyyppejä – ”Ongelma on syrjinnän yleisyys”

2. Kielitietoinen työskentely

- ”On kestämätön tilanne, että huippuosaajat ovat odotustilassa, kunnes suomen kieli kehittyy virheettömäksi. Ei kielitaito paranekaan, jos ei ole osa yhteisöä.”
- Hybridimalli: ”lupa puhua myös englantia”
- Mahdollistaa työskentely asiantuntijatyössä kehittyvällä suomenkielellä

"Monesti ajatellaan, että jos joku on ollut täällä vuosia eikä ole oppinut kieltä, se on häneltä epäonnistuminen. Pitää alkaa myös kysyä, miten me olemme auttaneet tai jättäneet auttamatta, jopa estäneet häntä oppimasta. Tämä on yhteinen juttu," Irina Pravet.

[HS Helsinki](#) 15.10.2020

Kielitaitovaatimuksista

- Miehet näyttävät työllistyvän kielitaidosta huolimatta, naiset työllistyvät sen ansiosta.

Viite: Larja L. Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Teoksessa Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. ([linkki](#))

- Kielitaito näyttäytyy neutraalina ja oikeutettuna vaatimuksena, vaikka taustalle kätkeytyy myös muita syitä, kuten syrjintää.

Viite: Kotona Suomessa. Selvitys maahanmuuttajien rekrytoimisesta. Tutkimusraportti 2.6.2020.

Helsingin ”kielitaidottomat” kielinerot

Tutkimukset ja tulevaisuusskenaariot vakuuttavat, että monikielisyys on voimavara ja tärkeä tulevaisuustaito. Miksi sitten puhumme Helsingin kielikartan muutoksesta niin huolestuneina?

[Maailmankuvalehti 27.4.2020](#)

3. Maahan muuttaneisiin naisiin liitettyjen stereotyyppien haastaminen

Kenen tarinaa valitsemasi kuva kertoo?

2. huhtikuuta 2020

[Blogikirjoitus](#)

"En tiennyt ketään maahanmuuttajaa, joka opiskelisi lääkäriksi. Löysin yhden somalitaustaisen ja ajattelin, että minäkin pystyn."

[Emilia Epah HS 27.11.2019](#)

4. Yhdenvertaisuuskoulutus ja -suunnittelu

Stadin AO kouluttaa henkilöstöään tunnistamaan rasismia ja puuttumaan siihen

[Lue](#) Helsingin kaupungin uutinen 4.5.2020

- ”Kaikki organisaatioiden henkilöstöön kuuluvat tarvitsevat koulutusta, mutta johto on avainasemassa kulttuurin muuttamisessa.”
- ”Opettajien tulee osata tunnistaa rasismia, ja heillä tulee olla rohkeutta puuttua rasismiin.”

5. Mitä näet?

Kuva: Suhyeon Choi; Unsplash

Kiitos!

@moninaisesti

thl

Työterveyslaitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Shadia Rask

Tutkimuspäällikkö, FT

<http://www.thl.fi/shadiarask>

Twitter: @ShadiaRask

[Moninaisesti parempi -hanke \(ESR\)](#)

[Tavoitteena syrjimätön työelämä -hanke \(VN TEAS\)](#)